

Winternachten begint met prijzen

Het festival Writers Unlimited/Winternachten begint op zondag 12 februari met de uitreiking van de literaire prijzen van de Jan Campert-Stichting. Later volgen nog drie festivaldagen.

De hoofdgast zondagmiddag in het Theater aan het Spui is schrijfster Marion Bloem (1952). Zij ontvangt de Constantijn Huygens-prijs voor haar hele oeuvre. Haar boeken zijn 'persoonlijk, origineel, meeslepend en geschreven vanuit een grote maatschappelijke betrokkenheid', aldus de jury. De andere laureaten zijn Dominique De Groen (Jan Campert-prijs voor dichtkunst), Donald Niedekker (F. Bordewijk-prijs, beste debuut) en Marjan Slob (J. Greshoff-prijs voor essays).

Op het programma staan verder bijdragen van onder anderen dichter Obe Alkema, programmamaker Sinan Can, dichteres Amara van der Elst, singer-songwriter Luwten, Kaja Wolfers en Chelsy Valentina, de nieuwe stadsdichter van Den Haag. De presentatie van de bijeenkomst is in handen van Hassnae Bouazza. Ook wordt zondag een jubileumboek ter ere van het 75-jarig bestaan van de Jan Campert-Stichting aangeboden.

Winternachten krabbelt weer op na een moeilijke periode. Vorig jaar was er alleen een onlineversie en stapte directeur Ellen Walraven op; er is nog geen opvolger benoemd. Dit jaar is gekozen voor een aantal losse festivaldagen. Op zondag 12 maart is het thema 'The World According to Cusk' met de Canadese auteur Rachel Cusk, Niña Weijers, Jacqueline Blom en Meral Polat (avondprogramma met het thema Oekraïne). De slavernij staat centraal op zondag 16 april met onder anderen Astrid Roemer en Tessa Leuwsha. Vrijdag 21 april is gewijd aan de dichtkunst met Mustafa Stitou, Alara Adilow, Asha Karami, Johan van Dijke en Marwin Vos.

Writers Unlimited/Winternachten, zondag 12 februari, 14.30 uur, Theater aan het Spui. Meer informatie: www.writersunlimited.nl

Marion Bloem krijgt de Constantijn Huygens-prijs. | Foto: Wikimedia

BOEKJE OPEN

Literatuurleefhebber Mario Molegraaf belicht Haagse aspecten van nieuwe uitgaven.

Zondagmiddag in het duin

Nine van der Schaaf

In Den Haag werd Nine van der Schaaf Nine van der Schaaf. Ooit was zij een naamloos meisje, later werd ze een schrijfster van naam, inmiddels is ze een naamloos schim uit de literatuurgeschiedenis. Gelukkig wordt zij, schrijfster van gedichten, van 'een Haagse roman' 'Eveline' en van sfeervolle memoires 'In de stroom', weer even tot leven gewekt in een biografie die Cornelie van Uuden aan haar wijdde, 'Sheherazade van t'neevlig Noorden. Nine van der Schaaf (1882-1973)'. Een degelijke biografie, met 865 noten en veel achtergrondinformatie.

De lezer komt alles te weten over bijvoorbeeld Nine van de Schaafs periode in Den Haag, maar ook het doopceel van haar Haagse werkgeefster mevrouw De Fremery-Hisser wordt gelicht, en zelfs is er een paar pagina's lang aandacht voor de 'dienstbodekwestie'. Misschien niet geheel overbodig, want wie kan zich nu nog voorstellen dat destijds bijna de helft van de vrouwelijke beroepsbevolking tot het 'dienstbodelegioen' behoorde?

Een meisje uit Friesland, toen nog Trijntje van der Schaaf geheten, trad ook toe tot dat legioen. Alleen had ze, al heel lang, andere ambities. Ze hoopte schrijfster te worden, maar besefte op een gegeven moment daarvoor de ontwikkeling te missen. In mei 1899 nam ze afscheid van haar ouders, met een koffer vol dromen en het manuscript van een roman. Ze werd het 'tweede meisje' in het huis van mevrouw De Fremery, Archipelbuurt, Riouwstraat 59. 'Haar' mevrouw was sociaal bewogen, zij keerde zich tegen misstanden in 'het donkere' Den Haag. Een krant had het over vreselijke dingen 'waartoe de zinnelijke mensch in zulk een weeldestad verzinkt'.

Op een dag besloot mevrouw De Fremery haar tweede meisje een opleiding als onderwijzeres te gunnen. Dat wordt een opstapje richting schrijverschap, literator Albert Verwey zorgde voor een ommekeer: Trijntje besloot voortaan als Nine door het leven te gaan. In september 1903 verliet ze Den Haag, maar de mooie momenten daar vergat ze nooit, de momenten in het duin vooral, op zo'n zeldzame vrije zondagmiddag. Zie haar Haagse roman, verschenen in 1948: 'Ze ging weer omlaag, vond de bijzondere geur terug, de zachte wind die langs haar wangen streek en ze had iets in bezit genomen voor lange tijd.'

MARIO MOLEGRAAF

Cornelie van Uuden, 'Sheherazade van t'neevlig Noorden. Nine van der Schaaf (1882-1973)' (448 pagina's, gebonden). Uitgever: Wijdemeer. Prijs: € 35,-

Zal sch... de wer...

'Part One of Many Parts'. | Foto: Dana Lamonda

Kunstinstelling West presenteert drie nieuwe tentoonstellingen. Volgens directeur Marie-José Sondejker is het niet ondenkbaar dat West in het voormalige ambassadegebouw kan blijven.

Door Margreet Hofland

Het is druk tijdens de opening van drie tentoonstellingen met hedendaagse kunst en architectuur in de voormalige Amerikaanse ambassade aan het Lange Voorhout. Er is veel jong publiek. Organisator West Den Haag is een goede tegenhanger van de wat bezadigere kunstinstellingen in het Museumkwartier, maar de toekomst van West in het ambassadegebouw is nog steeds onzeker. In de gemeenteraad is de verhuizing van het Eschermuseum naar de voormalige ambassade en of West er dan wel in zou kunnen blijven, nog steeds een heet hangijzer. Volgens Marie-José Sondejker, directeur van West, zou er ruimte zijn voor twee kunstinstellingen in het gebouw dat in elk geval niet verkocht zal worden maar in eigen beheer van de gemeente blijft.

De TU Delft speelde erop in en studenten kregen de opdracht een ontwerp te maken voor een gecombineerde museumfunctie. Het iconische ambassadegebouw van architect Marcel Breuer – inmiddels rijksmonument – was daarbij hun inspiratiebron. Met het project 'Rethinking the Embassy II' bestudeerden zij hoe architecten als

Schoonheid wereld redden?

kunstenaren plannen maken. De tentoonstelling laat de ideeën, ontwerpen en maquettes van de studenten zien.

'De idioot'

Wat zijn de rollen van kunst en kunstenaar in de huidige tijd? Dat is de vraag die het kunstenaarsduo Martha Volkova en Slava Shevelenko zichzelf én de toeschouwer stelt in de expositie 'Will beauty save the world?'. Beide kunstenaars zijn geboren in de toenmalige Sovjet-Unie. De titel van de tentoonstelling verwijst naar een uitspraak in het boek 'De idioot' van Dostojevski, waarin wordt gesteld dat schoonheid gelijk staat aan het goede en aan de waarheid. 'Kunst zou de wereld vooruit kunnen brengen', maar is dat nog wel zo?

Volkova en Shevelenko maken een serie aquarellen van bestaande Haagse monumenten en suggereren dat de sokkels zouden kunnen worden ingericht als woonruimte voor vluchtelingen. Het is ironisch bedoeld, maar de toeschouwer zal zich toch heel even afvragen of het een serieus voorstel is. "Het is een absurdistisch project," zegt Shevelenko. "Maar de tekst is geschreven alsof het serieus is."

Die begeleidende tekst luidt: 'Dit project onderzoekt de mogelijkheden om in bestaande stedelijke situaties, met een minimum aan investeringen, onderdak te bieden aan vluchtelingen. Er wordt met name voorgesteld om verblijven in de rieten in de postamenten van standbeelden

en monumenten die de straten en pleinen van Europese steden sieren. De veronderstelling is dat het huisvesten van de nieuwkomers, letterlijk binnen de symbolen van Europese cultuur en geschiedenis, bevorderend zou zijn voor hun integratie. Behalve economische en sociale effecten wordt aangenomen dat een regelmatig verblijf binnen de kunstwerken gunstig zou zijn voor de mentaliteit van de mensen. Om het met de woorden van Dostojevski te zeggen: 'Schoonheid zal de wereld redden.'

Aan het begin van de tentoonstelling staat de installatie 'Lost Don Quixote', een verwarde kunstenaar die op zijn paard zit en gekleed is in een harnas van zijn eigen schilderijen. Een idealist die tegelijkertijd een harde zakenman moet zijn, zoals van kunstenaars vaak verwacht wordt.

Mediakunst

De derde expositie 'Part One of Many Parts' is ontstaan in samenwerking met LIMA, een Amsterdamse organisatie die zich bezighoudt met mediakunst. Het is een ode aan de kracht van de samenwerking en het medium video, waar tussen 1970 en nu door duo's aan is gewerkt. De video's tonen zowel performances als kritiek op de controlemaatschappij.

'Rethinking the embassy II', t/m zondag 9 april, 'Will beauty save the world?' en 'Part One of Many Parts', t/m zondag 12 maart, West Den Haag. Meer informatie: www.westdenhaag.nl

Première van Marco Goecke bij NDT De zee als enige berg

Marco Goecke maakt voor het eerst een avondvullend werk voor het Nederlands Dans Theater. Met 'In the Dutch Mountains' geeft hij zijn kijk op Nederland. Een gesprek over bergen en de zee, begrijpen en voelen.

Door Frans van Hilten

Choreograaf Marco Goecke heeft een sterke band met Nederland en in het bijzonder met Den Haag. Hij werd er als jonge dansstudent uit Wuppertal opgeleid aan het Koninklijk Conservatorium en maakt al sinds 2008 regelmatig werken voor het Nederlands Dans Theater (NDT). Zijn contract als 'associate choreographer' is onlangs voor vier jaar verlengd. Deze donderdag gaat zijn eerste avondvullende choreografie voor het gezelschap in première. Trouw aan de traditie van het NDT is het een niet-verhalend stuk. Titel: 'In the Dutch Mountains'. Het gelijknamige lied van de Nits intrigeerde Goecke als student al, juist omdat Nederland geen bergen kent. Ook de roman 'In de bergen van Nederland' van Cees Nooteboom was een inspiratiebron. Nu logeert hij in een hotel dat uitkijkt over de Noordzee, die hij kenschetst als wellicht de enige berg die Nederland rijk is.

Uw stuk heeft een paradoxale titel.

"Paradoxen bevatten voor mij altijd veel waarheid."

In welke zin ziet u de zee als een berg? Als altijd aanwezig natuurracht in de directe omgeving, zoals bij een stad die op een rots gebouwd is?

"Dat is een mooie omschrijving. De essentie van deze choreografie is wat ik voel als ik uitkijk over zee. Ik dacht altijd dat de Noordzee dieper was dan hij werkelijk is en ik zag in de diepte van de zee ook een omgekeerde berg. Maar inmiddels weet ik dat de Noordzee, vooral hier in Nederland, op de meeste plaatsen niet dieper is dan dertig meter. Dat verbaasde me. Trouwens, Nederlanders zijn ook erg lang. Sommigen zijn zelf net bergen."

U zegt dat u niet zozeer wilt dat bezoekers het stuk begrijpen, maar dat ze het voelen. Veel Nederlanders vinden hun land tamelijk prozaïsch en weinig mysterieus. Vanwaar de inspiratie om er toch een op gevoel gebaseerd stuk over te maken?

"Dat heeft te maken met mijzelf en met wat ik voel. Toen ik hier woonde, ontdekte ik veel mysterieuze dingen in mijzelf én in het land. Ik heb hier een bepaalde duisternis ontdekt en tegelijkertijd een heldere, frisse vriendelijkheid. Ik geloof overigens dat ieder land mysterieus is op grond van zijn geschiedenis. Iedere baksteen heeft iets te onthullen."

Hoe leidt u toeschouwers om het stuk te beleven in plaats van te blijven proberen het rationeel te begrijpen?

"Ik probeer ze vooral te verleiden door mijn bewegingstaal, via de dansers, maar ook door andere ingrediënten, zoals de muziek en de kostuums. Maar als iemand het rationeel probeert te begrijpen vind ik dat natuurlijk ook prima. Ik probeer dat zelf ook wel eens."

Marco Goecke. | Foto: Regina Brocke

U stelt te voelen hoe de dansers zich voelen en hun levensverhalen te ervaren. Verandert dat uw choreografie? Kijkt u tot op zekere hoogte naar Nederland door hun ogen?

"Ja, natuurlijk beïnvloeden zij en hun levensverhalen het stuk ook. Niet als verhalen, maar als emoties. De dansers komen van over de hele wereld. Sommigen klagen, veel van hen zijn heel enthousiast. Die gevoelens stromen ook het stuk binnen. Voor mij is het een fijn gevoel dat ze van over de hele wereld komen en dat we hier vervolgens samen dansen in Nederland."

'Nederlanders zijn erg lang, sommigen zijn zelf net bergen'

'In the Dutch Mountains' is uw eerste avondvullende werk voor het NDT. U blijft hier nog zeker vier jaar 'associate choreographer'. Markeert 'In the Dutch Mountains' een andere koers voor de komende jaren bij NDT?

"Ik zou niet willen zeggen dat het een verandering markeert, maar ik heb met Emily Molnar (artistiek directeur, red.) wel gesproken over de stukken die ik nog ga maken en we zijn allebei geïnteresseerd in andere formats, zoals misschien een dansfilm of een locatie buiten het theater."

Nederlands Dans Theater 1, 'In the Dutch Mountains' door Marco Goecke, donderdag 9 februari (première), vrijdag 10 en zaterdag 11 februari; vrijdag 3, zaterdag 4 en zondag 5 maart, Amare. Meer informatie: www.ndt.nl

'In the Dutch Mountains' is geen stuk om te begrijpen, maar om te voelen. | Foto: Rahi Rezvani